

DATUM: 19 FEB. 2010

DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP.

Gelet op de artikelen 3 en 4 van de Monumentenwet 1988 (Staatsblad 1988 nr. 638);

Gehoord de gemeente waarin de hierna te noemen onroerende zaak is gelegen;
Gehoord gedeputeerde staten van de provincie waarin de hierna te noemen onroerende zaak is gelegen, indien dit zich bevindt buiten de in artikel 20a, eerste lid, van de Wegenverkeerswet 1994 (Staatsblad 1994 nr. 475) bedoelde bebouwde kom;
Gehoord de Raad voor cultuur;

BESLUIT

De als volgt aan te duiden onroerende zaak aan te wijzen als beschermd monument:

Provincie : Zuid-Holland
Gemeente : Rotterdam

Monumentnummer : 530949

PLAATSELIJKE AANDUIDING

Plaats : Rotterdam
Straat : Wilhelminakade
Huisnummers : 699, 701

KADASTRALE AANDUIDING
EN
KADASTRALE TENAAMSTELLING

Kad. Gemeente : Rotterdam 5e afd. (P,Q,V)
Sectie : P
Nummer : 1802

Soort recht : Recht van eigendom
Gerechtigde : Gemeente Rotterdam

Straat : Postbus 6575
Woonplaats : 3002 AN ROTTERDAM

Soort recht : Verzoeker
Gerechtigde : RCE
Straat : Postbus 1600
Woonplaats : 3800 BP AMERSFOORT

Kad. Gemeente : Rotterdam 5e afd. (P,Q,V)
Sectie : P
Nummer : 2501

Soort recht : Recht van eigendom
Gerechtigde : Gemeente Rotterdam
Straat : Postbus 6575
Woonplaats : 3002 AN ROTTERDAM

OMSCHRIJVING

Inleiding

De voormalige AANKOMST- EN VERTREKHAL van de Holland Amerika Lijn (HAL) voor trans-Atlantische passagiersschepen. Sinds de ontwikkeling van het nieuwe havengebied aan de zuidelijke Maasoever, tweede helft negentiende eeuw, is de Prinsessekade in gebruik voor de vrachtvaart en de landverhuizers naar Amerika. De oorsprong van de HAL ligt in de firma Plate, Reuchlin & Co, die zich vanaf 1873 als Nederlandsch-Amerikaanse Stoomvaart-Maatschappij aan deze kade vestigde. De scheepvaartrederij huurde een deel van deze kade met verschillende loodsen (met een totale lengte van 700 meter), een kantoor, de aankomst- en vertrekhal en een werkplaatsengebouw. Vanaf 1891 werd de kade vernoemd naar (toen) prinses Wilhelmina. In 1896 werd aan de naam van de rederij Holland-Amerika Lijn toegevoegd. In 1901 bouwde de maatschappij een herkenbaar kantoorgebouw op de kop van de Wilhelminapier, het huidige Hotel New York. Door het bombardement van Rotterdam van 14 mei 1940 was een groot deel van de gebouwen van de HAL aan de Wilhelminapier verwoest. Direct na de bezetting zijn hier nieuwe loodsen neergezet. Tussen 1946 en 1949 zijn in totaal vijf loodsen gebouwd, alle vernoemd naar verschillende havensteden (Philadelphia, Norfolk, Baltimore, New York en Rotterdam). Vier loodsen zijn verdwenen, de vijfde genaamd 'loods Rotterdam' aan de noordkade van de pier is de hier omschreven aankomst- en vertrekhal.

De 'loods Rotterdam' werd in 1949 opgetrokken in Nieuw Zakelijke stijl door de architecten J.A. Brinkman, J.H. van den Broek en J.B. Bakema. In 1972 staakte de HAL onder druk van de luchtvaartconcurrentie haar lijndiensten vanuit Rotterdam. De aankomst- en vertrekhal is sinds 1988 in gebruik als ruimte voor tentoonstellingen, beurzen, congressen en party's. De gerestaureerde aankomsthal heet sinds 1999 cruise terminal en huisvest onder andere 'café Rotterdam'. Sinds 2000 komen er steeds meer cruiseschepen (ongeveer twintig per jaar) voor een

bezoek naar Rotterdam, zodat de kade weer in haar oude luister herleeft.

Omschrijving

De voormalige AANKOMST- EN VERTREKHAL wordt gekarakteriseerd door de toepassing van zes betonnen cilindrische schaaldaken. Deze dakconstructie werd hier voor het eerst in ons land toegepast. Het gebouw, 135 meter lang, is een betonconstructie van twee bouwlagen hoog en is aan de bovenzijde afgesloten door zes cilindrische schaaldaken met een overspanning van 18 meter. Aan beide uiteinden, de korte zijden, steken de daken schuin omhoog. Aan de kadezijde ligt de verdieping iets terug waardoor over de volle lengte van de gevel een balkon ontstaat. Het wordt afgeschermd met een stalen hek.

Aan de straatzijde is de ruimte onder de verdieping open, en wordt van de straat afgescheiden door de kolomconstructie. Deze ruimte wordt gebruikt als laadperron. De gevels van de verdieping bestaan uit vijf betonnen halfronde openingen die zijn ingevuld met glas in stalen kozijnen met een roedenverdeling. Aan de waterzijde bestaat de gevel, voor een ononderbroken zicht op het water, uit een geheel glazen pui met stalen kozijnen met roedenverdeling. De betonnen onderdelen van het gebouw zijn wit geverfd, de kozijnen grijs. In het interieur bevinden zich o.a. een monumentale betonnen trap en beeldbepalende transportbanden.

Waardering

De voormalige AANKOMST- EN VERTREKHAL van de Holland-Amerika Lijn is van algemeen belang:

Vanwege de cultuurhistorische waarden.

- Het object is een toonbeeld van het landverhuizersvervoer ('zakdoekjeskade').

- Het gebouw is onlosmakelijk verbonden met de geschiedenis van de haven van Rotterdam in het algemeen en die van de activiteiten aan de Wilhelminapier in het bijzonder.

- Vanwege de herinnering aan het belang van de Holland Amerika Lijn in de naoorlogse periode, toen deze een bloeiperiode doormaakte (totdat het vliegverkeer de concurrentieslag van de scheepvaart won).

Vanwege de architectuurhistorische waarden.

- Het gebouw is opgetrokken in Nieuw Zakelijke stijl en de eerste toepassing in Nederland van een cilindrische schaaldakconstructie.

- Vanwege zijn helderheid en functionaliteit kenmerkend voor het werk voor de architecten J.A. Brinkman, J.H. van den Broek en J.B. Bakema.

- De hallen zijn van architectuurhistorische waarde vanwege de esthetische kwaliteiten van het gebouw, de constructiewijze en vanwege de plaats in het oeuvre van de architecten.

Vanwege de stedenbouwkundige-/ ensemblewaarden.

- Het gebouw neemt door zijn ligging een markante plaats in op de pier. Omgekeerd biedt het fraaie uitzichten op de stad.

- Vanwege de landmark-functie langs de Maasoever en de sterk beeldbepalende ligging in het Rotterdamse havengebied.

Voor de overwegingen die aan dit besluit ten grondslag liggen, wordt verwezen naar de bij dit besluit gevoegde bijlage, die geacht moet worden in dit besluit te zijn herhaald en opgenomen, alsmede naar de bovengemelde omschrijving.

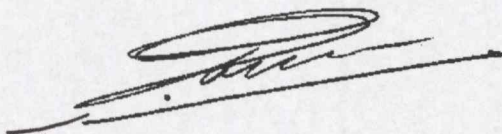
Een afschrift van dit besluit zal, onder gelijke dagtekening, worden verzonden aan:

- RCE
Postbus 1600
3800 BP AMERSFOORT
- Gemeente Rotterdam
Postbus 6575
3002 AN ROTTERDAM
- Provincie Zuid-Holland
- Gemeente Rotterdam

Burgemeester en wethouders van de gemeente waarin het monument is gelegen, leggen dit besluit op de secretarie ter inzage. De burgemeester maakt de terinzagelegging op de gebruikelijke wijze bekend.

Een belanghebbende kan tegen dit besluit binnen zes weken na de dag waarop het besluit hem is toegezonden schriftelijk bezwaar maken. De belanghebbende dient daartoe een bezwaarschrift in bij de minister van OCW, onder vermelding van "Bezwaar", ter attentie van CFI, Postbus 606, 2700 ML in Zoetermeer. Meer informatie over het maken van bezwaar vindt u op www.bezwaarschriftenocw.nl.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
dr. Ronald H.A. Plasterk,
namens deze,
het hoofd Monumentenregistratie & Subsidies,

mr. Tjeu Otten

1.130806024098

OR. Dep.

19 FEB. 2010

BESLUITMOTIVERING

- bijlage bij besluit op verzoek tot aanwijzing als beschermd monument als bedoeld in artikel 3, zevende lid, van de Monumentenwet 1988 -

betreffende

Voormalige aankomst- en vertrekhal (1949)
Holland Amerika Lijn

naam	: Holland Amerika Lijn (HAL)
gemeente	: Rotterdam
plaats	: Rotterdam
straat en huisnummer	: Wilhelminakade 699
nummer	: 530949

=====

AANLEIDING

De aanwijzing gebeurt op voorstel van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (thans: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed).

De aanwijzingsprocedure, bedoeld in artikel 3 van de Monumentenwet 1988, is gestart op 13 juni 2008.

AANWIJZINGSBELEID

Vanaf 1 januari 2009 geldt de Beleidsregel aanwijzing beschermde monumenten 2009, beleidsregel van de Minister van OCW van 18 december 2008, Staatscourant 5 januari 2009, nr. 169 (hierna: Beleidsregel 2009).

In artikel 10, eerste lid, van de Beleidsregel 2009 is bepaald dat de artikelen 4 tot en met 9 niet van toepassing zijn op een monument of een archeologisch monument ten aanzien waarvan voor 1 januari 2009:

- a. een verzoek als bedoeld in artikel 3, eerste lid, van de Monumentenwet 1988, zoals dat artikellid op 31 december 2008 luidde, is ingediend,
- b. de procedure als bedoeld in artikel 3 van de Monumentenwet 1988, zoals dat artikel op 31 december 2008 luidde, is aangevangen, of
- c. door of namens de minister bij een belanghebbende dan wel door een provincie of een gemeente het gerechtvaardigde vertrouwen is gewekt dat het voornemen bestaat het monument of het archeologisch monument op grond van artikel 3 van de Monumentenwet 1988, zoals dat op 31 december 2008 luidde, aan te wijzen als beschermd monument.

1,130806024099

In het onderhavige geval is de procedure als bedoeld in artikel 3 van de Monumentenwet 1988, zoals dat artikel op 31 december 2008 luidde, aangevangen voor 1 januari 2009.

In artikel 10, tweede lid, van de Beleidsregel 2009 is bepaald dat de Tijdelijke beleidsregel aanwijzing beschermde monumenten 2007 van overeenkomstige toepassing is op een monument of een archeologisch monument als bedoeld in artikel 10, eerste lid, van de Beleidsregel 2009.

Op 1 juli 2007 is de Tijdelijke beleidsregel aanwijzing beschermde monumenten 2007, beleidsregel van de Minister van OCW van 13 juni 2007, Stcrt. 20 juni 2007, nr. 116, in werking getreden (hierna: Tijdelijke beleidsregel 2007).

In artikel 6, eerste lid, van de Tijdelijke beleidsregel 2007 is bepaald dat de artikelen 2, 3, 4 en 5 van toepassing zijn op een monument, ten aanzien waarvan na 23 juli 2004 de aanwijzingsprocedure is gestart. In het onderhavige geval is de aanwijzingsprocedure gestart na 23 juli 2004. Op het aanwijzingsverzoek is de Tijdelijke beleidsregel 2007 dan ook van toepassing.

In artikel 6, tweede lid, van de Tijdelijke beleidsregel 2007 is bepaald dat de artikelen 2, 3, 4 en 5 niet van toepassing zijn op een monument ten aanzien waarvan vóór 23 juli 2004 door of namens de minister bij belanghebbenden dan wel provincie of gemeente het gerechtvaardigde vertrouwen is gewekt dat het zal worden aangewezen. In het onderhavige geval is dit niet van toepassing.

Op grond van artikel 3 van de Tijdelijke beleidsregel 2007 vindt alleen aanwijzing als beschermd monument plaats van gebouwde objecten die zijn vervaardigd vanaf 1940, indien het monument:

- a. vanwege zijn schoonheid, betekenis voor de wetenschap of cultuurhistorische waarde kan worden aangemerkt als een nationaal of internationaal erkend kenmerkend monument van de Nederlandse architectuur, stedenbouw, landinrichting, bouwtechniek of ruimtegebonden kunst; en
- b. in verband met de kwaliteiten, genoemd onder a, behoort tot de ongeveer 100 meest waardevolle monumenten die zijn gebouwd in de periode 1940 tot en met 1958.

Het object is vervaardigd vanaf 1940.

Op grond van artikel 4, eerste lid, van de Tijdelijke beleidsregel 2007 past de minister bij de selectie, bedoeld in artikel 3, de volgende criteria toe:

- a. het monument is een evidente mijlpaal in de ontwikkeling van de architectuur, stedenbouw, landinrichting, bouwtechniek of ruimtegebonden kunst in Nederland, wat onder meer blijkt uit een vooraanstaande positie en duiding in de nationale en internationale vakliteratuur; of
- b. het monument is een essentieel toonbeeld van de belangrijkste cultuurhistorische of sociaalhistorische ontwikkelingen van de wederopbouwperiode in Nederland.

Ingevolge artikel 4, tweede lid, van de Tijdelijke beleidsregel 2007 houdt de minister bij de selectie bedoeld in artikel 3, rekening met de mate waarin het monument:

- a. een positief behoudsperspectief heeft, zowel technisch als functioneel; en
- b. een positieve invloed heeft op de kwaliteit van de ruimtelijke omgeving

HOREN VAN BELANGHEBBENDEN

Ter voldoening aan het bepaalde in artikel 3, vierde lid, van de Monumentenwet 1988, zoals dat artikellid op 31 december 2008 luidde, heeft de gemeente belanghebbenden op de hoogte gesteld van het beschermingsvoorstel en hen in de gelegenheid gesteld zich te doen horen.

De heren J. Huijzer en R.P. Kok geven namens het OntwikkelingsBedrijf Rotterdam/Gemeente Rotterdam (eigenaar) aan achter de beschermde status te staan. Wel leeft de vraag of aanpassingen aan exterieur en interieur mogelijk blijven met het oog op het huidige en toekomstige gebruik van het gebouw. Er bestaat voornamelijk bezwaar tegen de bescherming van het interieur; de monumentenstatus daarvan zou belemmeringen kunnen opleveren voor de ontwikkelingen in de toekomst. Tevens vraagt men zich af of het Fostergebouw, Wilhelminakade 701, bij het verzoek tot aanwijzing hoort. Het gebouw is nl. ook opgenomen op het bij het verzoek behorende kadasterkaartje.

ADVIES GEMEENTE

Burgemeester en wethouders van Rotterdam hebben bij brief d.d. 15 december 2008 positief geadviseerd ten aanzien van bescherming als rijksmonument.

ADVIES PROVINCIE

Aan gedeputeerde staten is niet gevraagd te adviseren omdat het object binnen de bebouwde kom ligt.

ADVIES RAAD VOOR CULTUUR

De Raad voor Cultuur heeft bij brief d.d. 18 november 2009 positief geadviseerd ten aanzien van bescherming als rijksmonument.

De Raad sluit zich aan bij de inhoud van de omschrijving van de aankomst- en vertrekhal van de Holland Amerika Lijn van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Hij acht de hal van nationale betekenis. De Raad stemt daarom in met het voornemen de aankomst- en vertrekhal aan te wijzen als beschermd monument.

CONCLUSIE

Aan de overwegingen van de Monumentenwet 1988 ligt onder meer ten grondslag het meer betrekken van lagere overheden bij het behoud van monumenten. In de Memorie van Toelichting wordt het grote belang gememoreerd dat in de huidige wet wordt gehecht aan de inbreng van vooral de gemeente over de aanwijzing. Hoewel op rijksniveau over het al dan niet beschermen wordt beslist, komt aan de adviezen van de lagere overheden een invloedrijke plaats toe. Slechts op zwaarwegende gronden zal de minister van die adviezen kunnen afwijken. In dit geval bestaat daartoe geen aanleiding.

Een monumentenstatus wil niet zeggen dat er aan een pand niets meer mag veranderen. Aan de hand van het bepaalde in de artikelen 2 en 11 t/m 21 van de Monumentenwet 1988 wordt beoordeeld in hoeverre veranderingen aan het object en aanpassingen daarvan aan een doelmatig geoordeeld gebruik, mogelijk zijn. Immers

door middel van het vergunningenstelsel als bedoeld in de bovengenoemde artikelen 11 t/m 21 wordt gezien of en in hoeverre aan de wensen van de betrokkene kan worden tegemoetgekomen. Daarbij wordt ingevolge artikel 2 van de wet rekening gehouden met het gebruik van het monument. Dit betekent dat van geval tot geval beoordeeld dient te worden in hoeverre aan de wensen van de verzoeker kan worden tegemoetgekomen.

Daarnaast kan het plegen van onderhoud ook na aanwijzing normaal voortgang vinden, zij het dat het monument daardoor niet mag worden beschadigd of in gevaar gebracht.

Het aanvragen van de monumentenvergunning bij de gemeente kan parallel lopen met het aanvragen van de bouwvergunning en hoeft – mits in goed overleg – niet tot veel vertraging van de procedures te leiden.

Met het opstarten van de aanwijzingsprocedure is de digitale contour van de aankomst- en vertrekhal iets te ruim getrokken en is het uit 1995 daterende gebouw van de architect N. Forster (het genoemde Forstergebouw) per abuis binnen deze contour getekend. Het Forstergebouw behoort niet bij het hier te beschermen wederopbouwmonument.

Nu het een gebouwd object betreft dat is vervaardigd vanaf 1940 en er sprake is van een monument als bedoeld in artikel 3 van de Tijdelijke beleidsregel 2007, en niet is gebleken van overwegende bezwaren, wordt het object, conform artikel 3 van de Tijdelijke beleidsregel 2007, WEL aangewezen als beschermd monument.

De bijgevoegde kaart maakt deel uit van dit besluit. De daarop aangegeven contour is een indicatieve weergave van de omvang van het beschermde monument.

Y
04 I 2010
